

قانون مجازات اسلامی

مصوب ۱۳۹۲/۲/۱

به همراه:

■ آراء وحدت رویه

■ نظریات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه

گردآوری و تدوین:

اسماعیل ساولانی

وکیل پایه یک دادگستری

شناسه افزوده	: ساولانی، اسماعیل، ۱۳۵۸ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	: قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ / گردآوری و تدوین اسماعیل ساولانی.
وضعیت ویراست	: ویراست ۲.
مشخصات نشر	: تهران: مشاهیر دادآفرین، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	: ۵۶۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۹۲-۳۸-۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: حقوق جزا - - ایران
موضوع	: Criminal law - - Iran
موضوع	: مجازات - - ایران
موضوع	: Punishment - - Iran
رده‌بندی کنگره	: هـ ۱۳۹۵ ۳۷۹۴ KMH
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۵/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۵۵۲۷۹۸

قانون مجازات اسلامی
گردآوری و تدوین: اسماعیل ساولانی
چاپ نهم: انتشارات مشاهیر دادآفرین
پاییز ۱۴۰۲
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۲۹۰۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۹۲-۳۸-۸
چاپ و صحافی: وطن چاپ

مؤسسه مشاهیر دادآفرین: خیابان کارگر شمالی، بعد از چهارراه فاطمی، کوچه شهید
اکبری، پلاک ۳۲، تلفن: ۸۱۰۵۴
پست الکترونیکی: office@dadafarin.com وب سایت: www.dadafarin.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

مجموعه حاضر با عنوان قانون مجازات اسلامی، شامل قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ و اصلاحی ۱۳۹۹/۲/۲۳ مجلس شورای اسلامی، و تعدیل جزای نقدی در ۱۳۹۹/۱۱/۸ به موجب مصوب هیأت وزیران به استناد ماده ۲۸ ق.م.ا. و آراء وحدت رویه هیئت عمومی دیوان عالی کشور و نظریات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه که نتیجه تلاش قضات با تجربه بالاترین مرجع قضایی کشور است، در زیر هر ماده قانونی گنجانده شده تا راهگشای حقوق دانان باشد که کاربرد بیشتری در کلاس درس حقوق جزا دارد در این مجموعه گردآوری شده است.

از سوی دیگر نوع چاپ این مجموعه این فرصت را فراهم می آورد تا امکان حاشیه نویسی در کنار هر ماده وجود داشته باشد. در پایان بر خود لازم می دانم تا از زحمات جناب آقای امیر کمالوند مدیر موسسه مشاییر مهر داد آفرین که فرصت چاپ این مجموعه را فراهم آورده و همچنین سرکار خانم صدیقه دودانگه که زحمت تایپ این مجموعه با ایشان بوده است تشکر نمایم.

اسماعیل ساولانی

تابستان ۱۴۰۰

فهرست مطالب

قانون مجازات اسلامی.....	۱۵
کتاب اول - کلیات.....	۱۵
بخش اول - مواد عمومی.....	۱۵
فصل اول - تعاریف.....	۱۵
فصل دوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در مکان.....	۱۶
فصل سوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در زمان.....	۲۰
فصل چهارم - قانونی بودن جرایم، مجازات‌ها و دادرسی کیفری.....	۳۴
بخش دوم - مجازات‌ها.....	۳۷
فصل اول - مجازات‌های اصلی.....	۳۷
فصل دوم - مجازات‌های تکمیلی و تبعی.....	۵۰
فصل سوم - نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها.....	۶۲
فصل چهارم - تخفیف مجازات و معافیت از آن.....	۷۲
فصل پنجم - تعویق صدور حکم.....	۷۹
فصل ششم - تعلیق اجرای مجازات.....	۸۳
فصل هفتم - نظام نیمه آزادی.....	۹۵
فصل هشتم - نظام آزادی مشروط.....	۹۶
فصل نهم - مجازات‌های جایگزین حبس.....	۱۰۴
فصل دهم - مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان.....	۱۱۶
فصل یازدهم - سقوط مجازات.....	۱۲۵
مبحث اول - عفو.....	۱۲۵
مبحث دوم - نسخ قانون.....	۱۲۷
مبحث سوم - گذشت شاکی.....	۱۲۷
مبحث چهارم - مرور زمان.....	۱۳۴

۱۴۳	مبحث پنجم - توبه مجرم
۱۴۹	مبحث ششم - اعمال قاعده درأ
۱۵۱	بخش سوم - جرایم
۱۵۱	فصل اول - شروع به جرم
۱۵۳	فصل دوم - شرکت در جرم
۱۵۴	فصل سوم - معاونت در جرم
۱۵۸	فصل چهارم - سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته
۱۵۹	فصل پنجم - تعدد جرم
۱۷۲	فصل ششم - تکرار جرم
۱۷۵	بخش چهارم - شرایط و موانع مسئولیت کیفری
۱۷۵	فصل اول - شرایط مسئولیت کیفری
۱۸۰	فصل دوم - موانع مسئولیت کیفری
۱۸۹	بخش پنجم - ادله اثبات در امور کیفری
۱۸۹	فصل اول - مواد عمومی
۱۹۰	فصل دوم - اقرار
۱۹۳	فصل سوم - شهادت
۲۰۰	فصل چهارم - سوگند
۲۰۲	فصل پنجم - علم قاضی
۲۰۵	بخش ششم - مسائل متفرقه
۲۱۳	کتاب دوم - حدود
۲۱۳	بخش اول - مواد عمومی
۲۱۵	بخش دوم - جرایم موجب حد
۲۱۵	فصل اول - زنا
۲۱۸	فصل دوم - لواط، تفخیز و مساحقه
۲۲۰	فصل سوم - قوادی

فصل چهارم - قذف	۲۲۱
فصل پنجم - سَب نَبی	۲۲۴
فصل ششم - مصرف مسکر	۲۲۵
فصل هفتم - سرقت	۲۲۵
فصل هشتم - محاربه	۲۳۰
فصل نهم - بَغی و افساد فی الارض	۲۳۲
کتاب سوم - قصاص	۲۳۵
بخش اول - مواد عمومی	۲۳۵
فصل اول - اقسام و تعاریف جنایات	۲۳۵
فصل دوم - تداخل جنایات	۲۳۹
فصل سوم - شرایط عمومی قصاص	۲۴۰
فصل چهارم - راههای اثبات جنایت	۲۴۵
فصل پنجم - صاحب حق قصاص	۲۵۳
فصل ششم - شرکت در جنایت	۲۶۲
فصل هفتم - اکراه در جنایت	۲۶۹
بخش دوم - قصاص نفس	۲۷۱
بخش سوم - قصاص عضو	۲۷۳
فصل اول - موجب قصاص عضو	۲۷۳
فصل دوم - شرایط قصاص عضو	۲۷۵
بخش چهارم - اجرای قصاص	۲۸۱
فصل اول - مواد عمومی	۲۸۱
فصل دوم - اجرای قصاص نفس	۲۸۹
فصل سوم - اجرای قصاص عضو	۲۸۹
کتاب چهارم - دیات	۲۹۳
بخش اول - مواد عمومی	۲۹۳

۲۹۳	فصل اول - تعریف دیه و موارد آن
۲۹۶	فصل دوم - ضمان دیه
۲۹۷	فصل سوم - راههای اثبات دیه
۲۹۹	فصل چهارم - مسؤول پرداخت دیه
۳۱۳	فصل پنجم - مهلت پرداخت دیه
۳۱۷	فصل ششم - موجبات ضمان
۳۳۶	فصل هفتم - تداخل و تعدد دیات
۳۴۳	بخش دوم - مقادیر دیه
۳۴۳	فصل اول - دیه نفس
۳۴۸	فصل دوم - قواعد عمومی دیه اعضاء
۳۵۶	فصل سوم - دیه مقدر اعضاء
۳۵۶	مبحث اول - دیه مو
۳۵۸	مبحث دوم - دیه چشم
۳۵۸	مبحث سوم - دیه بینی
۳۶۱	مبحث چهارم - دیه لاله گوش
۳۶۱	مبحث پنجم - دیه لب
۳۶۲	مبحث ششم - دیه زبان
۳۶۳	مبحث هفتم - دیه دندان
۳۶۶	مبحث هشتم - دیه گردن
۳۶۶	مبحث نهم - دیه فک
۳۶۷	مبحث دهم - دیه دست و پا
۳۶۹	مبحث یازدهم - دیه ستون فقرات، نخاع و نشیمنگاه
۳۷۱	مبحث دوازدهم - دیه دنده و ترقوه
۳۷۲	مبحث سیزدهم - دیه ازاله بکارت و افضاء
۳۷۳	مبحث چهاردهم - دیه اندام تناسلی و بیضه

۳۷۴.....	مبحث پانزدهم - ديه پستان.....
۳۷۴.....	فصل چهارم - قواعد عمومي ديه منافع.....
۳۷۵.....	فصل پنجم - ديه مقرر منافع.....
۳۷۵.....	مبحث اول - ديه عقل.....
۳۷۶.....	مبحث دوم - ديه شنوایی.....
۳۷۷.....	مبحث سوم - ديه بينایی.....
۳۷۸.....	مبحث چهارم - ديه بویایی.....
۳۷۹.....	مبحث پنجم - ديه چشایی.....
۳۷۹.....	مبحث ششم - ديه صوت و گویایی.....
۳۸۰.....	مبحث هفتم - ديه ساير منافع.....
۳۸۱.....	فصل ششم - ديه جراحات.....
۳۸۴.....	فصل هفتم - ديه جنين.....
۳۸۵.....	فصل هشتم - ديه جنایت بر میت.....
۳۸۹.....	کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی.....
۳۸۹.....	(تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده).....
۳۸۹.....	فصل اول - در جرایم ضد امنیت داخلی و خارجی کشور.....
۳۹۴.....	فصل دوم - در اهانت به مقدسات مذهبی و سوء قصد به مقامات داخلی.....
۳۹۵.....	فصل سوم - در سوء قصد به مقامات سیاسی خارجی.....
۳۹۶.....	فصل چهارم - در تهیه و ترویج سکه قلب.....
۳۹۷.....	فصل پنجم - جعل و تزویر.....
.....	فصل ششم - در محو یا شکستن مهر و پلمب و سرقت نوشته‌ها از اماکن
۴۰۶.....	عمومی.....
۴۰۸.....	فصل هفتم - در فرار محبوسین قانونی و اخفای مقصرین.....
۴۱۱.....	فصل هشتم - غصب عناوین و مشاغل.....
۴۱۵.....	فصل نهم - در تخریب اموال تاریخی، فرهنگی.....

۴۲۳	فصل دهم - در تقصیرات مقامات و مأمورین دولتی
۴۳۰	فصل یازدهم - در ارتشاء و ربا و کلاهبرداری
۴۳۳	فصل دوازدهم - در امتناع از انجام وظایف قانونی
۴۳۴	فصل سیزدهم - در تعدیات مأمورین دولتی نسبت به دولت
۴۴۰	فصل چهاردهم - در تمرد نسبت به مأمورین دولت
۴۴۱	فصل پانزدهم - در هتک حرمت اشخاصی
۴۴۳	فصل شانزدهم - در اجتماع و تبانی برای ارتکاب جرایم
۴۴۳	فصل هفدهم - در جرایم علیه اشخاص و اطفال
۴۵۵	فصل هجدهم - جرایم ضد عفت و اخلاق عمومی
۴۵۸	فصل نوزدهم - در جرایم بر ضد حقوق تکالیف خانوادگی
۴۶۲	فصل بیستم - در قسم و شهادت دروغ و افشاء سر
۴۶۲	فصل بیست و یکم - در سرقت و ربودن مال غیر
۴۷۱	فصل بیست و دوم - تهدید و اکراه
۴۷۲	فصل بیست و سوم - ورشکستگی
۴۷۴	فصل بیست و چهارم - خیانت در امانت
۴۷۷	فصل بیست و پنجم - احراق و تخریب و اتلاف اموال و حیوانات
۴۸۴	فصل بیست و ششم - در هتک حرمت منازل و املاک غیر
۴۹۵	فصل بیست و هفتم - در افتراء و توهین و هتک حرمت
	فصل بیست و هشتم - تجاهر به استعمال مشروبات الکلی و ولگردی و برد و باخت (قمار، شرط بندی، باخت آزمایی)
۴۹۷	
۵۰۶	فصل بیست و نهم - در جرایم ناشی از تخلفات رانندگی
۵۱۴	فصل جرایم رایانه‌ای
۵۱۴	بخش یکم - جرایم و مجازات‌ها
	فصل یکم - جرایم علیه محرمانگی داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی
۵۱۴	

مبحث یکم - دسترسی غیرمجاز.....	۵۱۴
مبحث دوم - شنود غیرمجاز.....	۵۱۵
مبحث سوم - جاسوسی رایانه‌ای.....	۵۱۵
فصل دوم - جرایم علیه صحت و تمامیت داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی.....	۵۱۷
مبحث یکم - جعل رایانه‌ای.....	۵۱۷
مبحث دوم - تخریب و اختلال در داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی	۵۱۷
فصل سوم - سرقت و کلاهبرداری مرتبط با رایانه.....	۵۱۸
فصل چهارم - جرایم علیه عفت و اخلاق عمومی.....	۵۲۱
فصل پنجم - هتک حیثیت و نشر اکاذیب.....	۵۲۳
فصل ششم - مسؤولیت کیفری اشخاص.....	۵۲۴
فصل هفتم - سایر جرایم.....	۵۲۸
فصل هشتم - تشدید مجازاتها.....	۵۲۹
بخش دوم - آیین دادرسی.....	۵۳۰
بخش سوم - سایر مقررات.....	۵۳۱
خلاصه برخی از آراء وحدت رویه.....	۵۳۲

قانون مجازات اسلامی^۱

کتاب اول – کلیات

بخش اول – مواد عمومی

فصل اول – تعاریف

ماده ۱ - قانون مجازات اسلامی مشتمل بر جرایم و مجازات‌های حدود، قصاص، دیات و تعزیرات، اقدامات تأمینی و تربیتی، شرایط و موانع مسؤولیت کیفری و قواعد حاکم بر آنها است.

ماده ۲ - هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می‌شود.^۲

۱ - مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ مجلس شورای اسلامی که در تاریخ ۱۳۹۲/۲/۱۱ به تأیید شورای نگهبان رسیده و در تاریخ ۱۳۹۲/۳/۶ در روزنامه رسمی شماره ۱۹۸۷۳ منتشر گردیده است.

۲ - اصل ۳۶ قانون اساسی: حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد.

اصل ۱۶۷ قانون اساسی: قاضی موظف است کوشش کند حکم هر دعوا را در قوانین مدونه بیابد و اگر نیابد با استناد به منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر حکم قضیه را صادر نماید و نمی‌تواند به بهانه سکوت یا نقص یا اجمال یا تعارض قوانین مدونه از رسیدگی به دعوا و صدور حکم امتناع ورزد.

ماده ۱۸ آیین‌نامه دادرسی و دادگاه ویژه روحانیت: هر فعلی یا ترک فعلی که مطابق قوانین موضوعه یا احکام شرعیه قابل مجازات یا مستلزم اقدامات تأمینی و تربیتی باشد، جرم محسوب می‌گردد.

تبصره: اعمالی که عرفاً موجب هتک حیثیت روحانیت و انقلاب اسلامی باشد، برای روحانیون جرم تلقی می‌شود.

فصل دوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در مکان

ماده ۳ - قوانین جزایی ایران درباره کلیه اشخاصی که در قلمرو حاکمیت زمینی، دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران مرتکب جرم شوند اعمال می‌شود، مگر آن‌که به موجب قانون ترتیب دیگری مقرر شده باشد.^۱

نظریه مشورتی شماره ۷/۹۸/۹۱۸ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۷: با توجه به ماده ۲ ق.م.ا ۱۳۹۲ (اصل قانونی بودن جرم و مجازات) و با عنایت به این که نص قانونی بر اعطای وصف کیفری نسبت به ممانعت از ورود اشخاص موضوع استعمال شامل سهامدار یا دانشجو حسب مورد به ساختمان محل استقرار شرکت و یا محوطه دانشگاه وجود ندارد، بنابراین صرف چنین ممانعتی فاقد جنبه کیفری بوده و از این حیث قابل مجازات نمی‌باشد.

نظریه مشورتی شماره ۷/۹۸/۷۷۰ مورخ ۱۳۹۸/۶/۲۶: در صورتی که فردی مالی را بیابد و از استرداد آن به مالک خودداری ورزد، صرف این عدم استرداد با عنایت به ماده ۲ ق.م.ا ۱۳۹۲ جرم نمی‌باشد.

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۲۵۳۸ مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۲۰: فرض سؤال که مرجع قضائی از اداره دولتی استعمال نموده، ولی اداره تخلف کرده و اعلام پاسخ ننموده است، منطبق با ماده ۲۱۲ قانون آیین دادرسی در امور مدنی است و رسیدگی و صدور حکم به مجازات مقرر در ماده مرقوم نیز توسط همان دادگاه استعمال‌کننده انجام می‌شود.

۱ - از قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان مصوب ۱۳۷۲/۱/۳۱:

ماده ۱۰ - صلاحیت کیفری، تعقیب، رسیدگی و مجازات جرایم ارتكابی در کشتی‌های در حال عبور از دریای سرزمینی در موارد زیر در صلاحیت مراجع قضایی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد:

الف - چنانچه اثرات و عواقب جرم متوجه جمهوری اسلامی ایران گردد.
ب - چنانچه جرم ارتكابی مخلّ صلح و نظم و آرامش داخلی و یا نظم دریای سرزمینی باشد.
ج - چنانچه فرمانده کشتی یا نماینده دیپلماتیک یا کنسولی دولت صاحب پرچم کشتی تقاضای کمک و رسیدگی نماید.

د - چنانچه رسیدگی و تعقیب برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و روان‌گردان ضروری باشد.
ماده ۳۱ از قانون هواپیمایی کشوری مصوب ۱۳۲۸/۵/۱ - به جنحه و جنایاتی که در داخل هواپیمای خارجی حین پرواز ارتكاب شود در صورت وجود یکی از شرایط ذیل محاکم ایران رسیدگی خواهند کرد:

الف - جرم مخل انتظامات یا امنیت عمومی ایران باشد.

ماده ۴ - هرگاه قسمتی از جرم یا نتیجه آن در قلمرو حاکمیت ایران واقع شود در حکم جرم واقع شده در جمهوری اسلامی ایران است.^۱

ماده ۵ - هر شخص ایرانی یا غیرایرانی که در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب یکی از جرایم زیر یا جرایم مقرر در قوانین خاص گردد، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌شود و هرگاه رسیدگی به این جرایم در خارج از ایران به صدور حکم محکومیت و اجرای آن منتهی شود، دادگاه ایران در تعیین مجازات‌های تعزیری، میزان محکومیت اجراء شده را محاسبه می‌کند:

الف - اقدام علیه نظام، امنیت داخلی یا خارجی، تمامیت ارضی یا استقلال جمهوری اسلامی ایران

ب - جعل مهر، امضاء، حکم، فرمان یا دستخط مقام رهبری یا استفاده از آن
پ - جعل مهر، امضاء، حکم، فرمان یا دستخط رسمی رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه، رئیس و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رئیس مجلس خبرگان،

ب - متهم یا مجنی علیه تبعه ایران باشد.

ج - هواپیما بعد از وقوع جرم در ایران فرود آید.

در هر یک از موارد بالا رسیدگی در دادگاه محلی که هواپیما در آن محل فرود آمده یا دادگاه محلی که متهم در آن دستگیر شود به عمل خواهد آمد.

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۵۸۳ مورخ ۹۳/۳/۱۳ : با توجه به ماده ۳ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ مقررات جزایی در مورد کلیه سکنه ایران یعنی کلیه اشخاصی که در قلمرو حاکمیت زمینی، دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران مرتکب جرم شوند، قابل اعمال است؛ مگر آنکه به موجب قانون، ترتیب دیگری مقرر شده باشد و چون در فصل چهارم از کتاب چهارم (دیات) قانون مذکور، در خصوص مسئولیت عاقله در پرداخت دیه، مقنن شرط خاصی برای مرتکب یا مجنی‌علیه از حیث تابعیت قائل نگردیده است، بنابراین در فرض سؤال فرقی بین مرتکب ایرانی و مرتکب تبعه بیگانه وجود ندارد.

۱- نظریه مشورتی شماره ۷/۹۷/۲۶۰۶ مورخ ۱۳۹۷/۷/۱۴: فرض موضوع استعلام شامل فروش خودرویی که تبعه خارجی طبق مقررات مربوط به امور گمرکی وارد خاک جمهوری اسلامی ایران می‌نماید و حین خروج از کشور برخلاف مقررات مذکور، خودرو را در خاک ایران به فروش می‌رساند، فاقد وصف مجرمانه است و با عنایت به اصل سی و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ماده ۴ ق.م.ا ۱۳۹۲ و اصل قانونی بودن جرم و مجازات، فروشنده و خریدار از این حیث قابل تعقیب کیفری نمی‌باشند.

رئیس دیوان عالی کشور، دادستان کل کشور، اعضاء شورای نگهبان، رئیس و اعضاء مجمع تشخیص مصلحت نظام، وزراء یا معاونان رئیس جمهور یا استفاده از آنها

ت - جعل آراء مراجع قضائی یا اجرائیه‌های صادره از این مراجع یا سایر مراجع قانونی و یا استفاده از آنها

ث - جعل اسکناس رایج یا اسناد تعهدآور بانکی ایران و همچنین جعل اسناد خزانه و اوراق مشارکت صادرشده یا تضمین شده از طرف دولت یا تهیه یا ترویج سکه قلب در مورد مسکوکات رایج داخل

ماده ۶ - به جرایم مستخدمان دولت، اعم از ایرانی یا غیرایرانی که در رابطه با شغل و وظیفه خود در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب شده‌اند و به جرایم مأموران سیاسی و کنسولی و دیگر وابستگان دولت ایران که از مصونیت سیاسی برخوردارند طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران رسیدگی می‌شود.

ماده ۷ - علاوه بر موارد مذکور در مواد فوق هر یک از اتباع ایران در خارج از کشور مرتکب جرمی شود، در صورتی که در ایران یافت و یا به ایران اعاده گردد، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌شود مشروط بر این‌که:^۱

۱ - ماده ۳۱۶ ق.آ.د.ک.: به اتهامات اشخاصی که در خارج از قلمرو حاکمیت جمهوری اسلامی ایران مرتکب جرم می‌شوند و مطابق قانون، دادگاه‌های ایران صلاحیت رسیدگی به آنها را دارند، چنانچه از اتباع ایران باشند، حسب مورد در دادگاه محل دستگیری و چنانچه از اتباع بیگانه باشند حسب مورد، در دادگاه تهران رسیدگی می‌شود.

ماده ۷ قانون مبارزه با قاچاق انسان مصوب ۱۳۸۳/۴/۲۸: هر تبعه ایرانی که در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب یکی از جرایم موضوع این قانون گردد، مشمول مقررات این قانون خواهد بود.

نظریه مشورتی شماره ۷/۹۲/۹۵۰ مورخ ۱۳۹۲/۵/۲۶: در فرض سؤال که چک عهده بانک ایرانی واقع در خارج از کشور، توسط تبعه ایرانی در خارج از ایران صادر شده است اصولاً مشمول مقررات قانون صدور چک نبوده و به لحاظ جرم نبودن موضوع و عدم قابلیت انطباق با شرایط ماده ۷ ق.م.ا. ۱۳۹۲، عمل مذکور در ایران قابل تعقیب کیفری نیست.

الف - رفتار ارتكابی به موجب قانون جمهوری اسلامی ایران جرم باشد.
 ب - در صورتی که جرم ارتكابی از جرایم موجب تعزیر باشد، متهم در محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً درباره او اجراء نشده باشد.^۱

ماده ۷ قانون مبارزه با قاچاق انسان مصوب ۱۳۸۳/۴/۲۸: هر تبعه ایرانی که در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب یکی از جرایم موضوع این قانون گردد، مشمول مقررات این قانون خواهد بود.

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۱۴۳ مورخ ۹۳/۲/۱: مقنن در ماده ۳ و بعد قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ اصل صلاحیت سرزمینی را پذیرفته و به موجب بند ۷ ماده ۱۴ میثاق حقوق مدنی و سیاسی که کشور ایران نیز آن را پذیرفته است، اگر کسی قبلاً در کشور دیگری محاکمه و مجازات شده باشد، اجرای مجدد مجازات درباره وی ممنوع است.
 نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۲۴۳۶ مورخ ۹۲/۱۲/۱۹: آنچه در بند ۷ ماده ۱۴ کنوانسیون حقوق مدنی و سیاسی منع شده است مجازات مجدد شخص است و برابر ماده ۷ قانون مجازات اسلامی ۹۲ نیز مجازات مجدد شخص ممنوع است در نتیجه تعارضی به نظر نمی‌رسد.

نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۹۵۰ مورخ ۹۲/۵/۲۶: قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵ با اصلاحات بعدی مطلق صدور چک که منتهی به برگشت چک و عدم پرداخت آن گردد را جرم ندانسته بلکه استثنائاتی را برای عدم تعقیب کیفری صادرکننده مقرر نموده که عمدتاً در ماده ۱۳ (اصلاحی ۱۳۸۲/۶/۲) قانون یاد شده مذکور است. در ماده ۸ (اصلاحی ۱۳۷۲/۸/۱۱) این قانون نیز قانونگذار چک‌هایی را که در "ایران" به عهده یکی از شعب بانک‌های ایرانی در خارج از کشور صادر گردیده و منتهی به صدور گواهی عدم پرداخت شده باشد، از لحاظ کیفری مشمول مقررات این قانون دانسته است لذا در فرض سؤال که چک عهده بانک ایرانی واقع در خارج از کشور، توسط تبعه ایرانی در خارج از ایران صادر شده است اصولاً مشمول مقررات قانون صدور چک نبوده و به لحاظ جرم نبودن موضوع و عدم قابلیت انطباق با شرایط ماده ۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، عمل مذکور در ایران قابل تعقیب کیفری نیست.

۱- نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۷/۷۰۵ مورخ ۹۳/۳/۲۷: توجه به اصل سرزمینی بودن قوانین و ارتباط آن با حاکمیت دولت‌ها در فرض سؤال چنانچه متهم به لحاظ وقوع بزه در کشور تاجیکستان در آن کشور دستگیر و محاکمه و محکوم گردیده و متعاقب آن بر اساس ضوابط و مقررات حاکم در آن کشور مشمول عفو واقع شده است، محاکمه مجدد وی بابت همان جرم فاقد وجاهت قانونی است و مقررات قسمت اخیر بند ب ماده ۷ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ در خصوص جواز محاکمه و مجازات متهم در ایران

پ - طبق قوانین ایران، موجبی برای منع یا موقوفی تعقیب یا موقوفی اجرای مجازات یا سقوط آن نباشد.

ماده ۸ - هرگاه شخص غیرایرانی در خارج از ایران علیه شخصی ایرانی یا علیه کشور ایران مرتکب جرمی به جز جرایم مذکور در مواد قبل شود و در ایران یافت و یا به ایران اعاده گردد، طبق قوانین جزایی جمهوری اسلامی ایران به جرم او رسیدگی می‌شود، مشروط بر این‌که:^۱

الف - متهم در جرایم موجب تعزیر در محل وقوع جرم، محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً درباره او اجراء نشده باشد.

ب - رفتار ارتكابی در جرایم موجب تعزیر به موجب قانون جمهوری اسلامی ایران و قانون محل وقوع، جرم باشد.

ماده ۹ - مرتکب جرایمی که به موجب قانون خاص یا عهدنامه‌ها و مقررات بین‌المللی در هر کشوری یافت شود در همان کشور محاکمه می‌شود، اگر در ایران یافت شود طبق قوانین جزایی جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌گردد.

فصل سوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در زمان

ماده ۱۰ - در مقررات و نظامات دولتی مجازات و اقدام تأمینی و تربیتی باید به موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده است و مرتکب هیچ

منصرف از مواردی است که موضوع مشمول مقررات عفو حاکم در کشور محل وقوع جرم شده است.

۱- نظر مشورتی ۷/۹۷/۱۴۰۶ مورخ ۱۳۹۷/۴/۱: در فرض سؤال هرگاه مرتکب در ایران یافت و یا به ایران مسترد نشود، تعقیب آغاز نمی‌شود و چنانچه تعقیب آغاز شده باشد، قرار موقوفی تعقیب صادر می‌گردد و هرگاه مرتکب در ایران یافت یا به ایران اعاده گردد در مورد مجازات تعزیری به استناد بند ۷ ماده ۱۴ میثاق حقوق مدنی و سیاسی و بند (ج) ماده ۱۳ قانون اخیرالذکر و بندهای (الف) و (ب) ماده ۸ ق.م.ا.مصوب ۱۳۹۲ قرار موقوفی تعقیب صادر می‌شود و در مورد دیه، دادسرا در اجرای تبصره ۱ ماده ۸۵ ق.آ.د.ک.مصوب ۱۳۹۲ پرونده را برای صدور حکم دیه به دادگاه کیفری در تهران ارسال می‌کند و در هر حال در فرض سؤال که مرتکب تبعه خارجی مشخص است، مورد از موارد پرداخت دیه از بیت المال نیست.